

BRACHYENTRUS SUBNUBILUS CURTIS 183 □

Tekst – B. Koese (EIS-Nederland)

Herkenning

De familie Brachycentridae is in Nederland vertegenwoordigd met twee soorten van het geslacht *Brachycentrus*. Het zijn middelgrote soorten met een markant vleugelpatroon. Kenmerkend aan de familie is het ontbreken van ocellen en een sporenformule van 233 (soms 222 of 223). Volgroeide larven van *B. subnubilis* hebben een rechte, egale koker die is opgebouwd uit eigen secretie. De larven zelf zijn onmiskenbaar door de tot in een grote stekelpunt uitlopende projectie (spoor) aan de schenen van de midden- en achterpoten (Wallace et al. 2003). De adulten zijn te determineren met Malicky (2004). De larven kunnen gedetermineerd worden met Higler (2005).

Te verwisselen met

Brachycentrus subnubilis is te verwisselen met *B. maculatus* die kleiner is en tot in de jaren '40 in Zuid-Limburg voorkwam.

Levenswijze

Brachycentrus subnubilis heeft één generatie per jaar en vliegt tussen maart en juni (Malicky & Reisinger 1997). Op plaatsen waar de soort algemeen optreedt kan de soort grote zwermen vormen (Tobias & Tobias 1981). De larven zijn in Nederland gevangen van maart tot in november. In tegenstelling tot verreweg de meeste kokerjufferlarven (die actief rondkruipen tijdens het fourageren), hecht *B. subnubilis* zijn koker op een aantal punten aan een plant of steen, zodanig dat de opening van de koker pal tegen de stroomrichting staat. Met de grote, behaarde midden- en achterpoten gespreid, wacht hij vervolgens af wat de stroom hem aan voedsel brengen zal. De kleine voorpoten dienen om het voedsel te verwerken en naar de kaak te brengen. Onder ongunstige condities kan de larf zijn huisje losmaken en naar een gunstiger locatie verslepen (Wallace et al. 2003). De volwassen dieren zijn dagactief (Higler 2005).

Biotoop

Brachycentrus subnubilis is een zuurstofminnende soort die karakteristiek is voor traag stromende, vegetatierijke laaglandbeken (Tobias & Tobias 1981).

Inventarisatie

De dagactieve imago's laten zich vermoedelijk het beste te vangen door een insectennet door de vegetatie langs het water te slepen. De larven zijn waarschijnlijk het beste te vinden door vast substraat zoals waterplanten of stenen zorgvuldig te controleren op de aanwezigheid van kokertjes.

Verspreiding in Europa

Kwam vroeger (en plaatselijk nog steeds) massaal voor in middelgrote laaglandrivieren in vrijwel heel Europa (Mosely 1939). Tenminste in Duitsland is de soort zeldzaam geworden (Robert & Wichard 1994).

Verspreiding in Nederland

Momenteel zijn er in Nederland populaties aanwezig in de Dinkel en enkele zijbeeken daarvan (Rammelbeek en Ruenbergerbeek). De laatste vondst uit de Regge stamt uit 1984. In Zuid-Nederland, waar de soort vroeger verspreid voorkwam in verschillende laaglandbeken, zijn de laatste vangsten gedaan in de Linge (1974) en de Nieuwe Ley bij Tilburg (1965).

Trend

In Zuid-Nederland is de soort mogelijk verdwenen. Wellicht is er in Overijssel sprake van een toename, maar het gebrek aan vondsten in het verleden kan ook een waarnemerseffect zijn.

Bedreigingen

De soort is gevoelig voor waterverontreiniging. Omdat veel laaglandbeken in Nederland juist kwaliteit toenemen lijkt dit geen acute bedreiging.

Verspreiding van *Brachycentrus subnubilus* voor (cirkel) en vanaf 1980.

Beheer

Geen gegevens bekend.

Kansen

De soort heeft veel potentie om zich uit te breiden met name in laaglandbeken in Oost-Nederland.

Literatuur

- Higler, L.W.G. 2005. De Nederlandse kokerjufferlarven. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Malicky, H. 2004. Atlas of European Trichoptera, second edition. Springer, Dordrecht.
- Malicky, H. & W. Reisinger 1997. Lichtfallenfang von Köcherfliegen (Trichoptera) aus der Gmunder Traun (Oberösterreich). Zeitschrift der Arbeitsgemeinschaft Österreichischer Entomologen 49: 9-20.
- Mosely, M.E. 1939. The British caddis flies (Trichoptera). A collector's handbook. G. Routledge & Sons LTD, London.
- Robert, B. & W. Wichard 1994. Kartierung der Köcherfliegen (Trichoptera) in Nordrhein-Westfalen. Entomologische Mitteilungen Löbbecke-Museum + Aquazoo 2: 1: 227.
- Tobias, W. & D. Tobias 1981. Trichoptera Germanica. Bestimmungstabellen für die deutschen Köcherfliegen. Teil I. Imagines. Courier Forschungsinstitut Senckenberg 49.
- Wallace, I.D., B. Wallace & G.N. Philipson 2003. A key to the case-bearing caddis larvae of Britain and Ireland. FBA Scientific Publications 51.